

Dr. ÖMER FARUK EROL

**İDARENİN
SİVİL HAVACILIK ALANINDA
HAVA TAŞIMACILIĞINA İLİŞKİN
FAALİYETLERİ**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	VII
ÖNSÖZ	IX
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE’DE SİVİL HAVACILIK FAALİYETLERİNİN DÜZENLENMESİ VE DENETLENMESİ KONUSUNDAKİ MEVCUT DURUM

BİRİNCİ KISIM SİVİL HAVACILIK VE HAVA HUKUKU

I. Sivil Havacılık Kavramı.....	6
A. Devlet – Sivil Hava Aracı.....	7
1. Hava Aracı Kavramı.....	8
2. Yasal Düzenlemeler Doğrultusunda Devlet – Sivil Hava Aracı Ayrımı	9

B. Sivil Havacılık Faaliyetlerinin Sınıflandırılması.....	12
II. Hava Hukukunun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı	15
A. Hava Hukukunun Tanımı.....	16
B. Hava Hukukunun Özellikleri.....	17
C. Hava Hukukunun Kapsamı	19
III. Türk Hava Hukukunun Tarihsel Gelişimi.....	22

İKİNCİ KISIM

SİVİL HAVACILIK İŞLETMELERİNİN SINIFLANDIRILMASI VE HAVA TAŞIMA FAALİYETİNİN HUKUKİ REJİMİ

I. Sivil Havacılık İşletmeleri	30
A. Hava Taşıma İşletmeleri	30
1. Ticari Hava İşletmeleri.....	31
2. Genel Havacılık İşletmeleri.....	32
B. Havaalanı ve Terminal İşletmeleri	33
1. Havaalanı İşletmeleri.....	34
2. Heliport İşletmeleri.....	34
3. Terminal İşletmeleri	35
4. Yer Hizmetleri Kuruluşları.....	35
C. Bakım – Eğitim – Sağlık Kuruluşları.....	36
1. Bakım Kuruluşları.....	36
2. Havacılık Eğitim Kuruluşları	37
3. Sağlık Kuruluşları.....	38
II. Hava Taşıma Faaliyetinin Hukuki Niteliği.....	38
A. Kamu Hizmeti Açısından Hava Taşıma Faaliyeti	39
1. Organik Unsur Açısından Hava Taşıma Faaliyeti.....	43
2. Maddi Unsur Açısından Hava Taşıma Faaliyeti	49
B. Kolluk Faaliyeti Açısından Hava Taşıma Faaliyeti	59

1. Özelleştirme Faaliyetlerinin Hava Taşıma Faaliyetinin Hukuki Niteliğine Etkisi	59
2. Hava Taşıma Faaliyeti Üzerindeki Kolluk Faaliyeti	62
C. Ticari Hava İşletmelerinin Unsurları Bakımından Hava Taşıma Faaliyeti.....	64
1. Ticari Amaç Unsuru	64
2. Ücret Unsuru.....	67
3. Hava Aracı ile Taşıma Unsuru	70

ÜÇÜNCÜ KISIM

SİVİL HAVACILIK FAALİYETLERİNDEKİ GÖREVLİ VE YETKİLİ İDARELER

I. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	75
A. Bakanlığın Sivil Havacılığa İlişkin Görev ve Yetkileri.....	76
B. Bakanlığın Sivil Havacılığa İlişkin Hizmet Birimleri	77
C. Bakanlığın Sivil Havacılığa İlişkin Kurulları	79
II. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü.....	81
A. SHGM'nin Görev ve Yetkileri	83
III. Devlet Hava Meydanları İşletmesi.....	85

DÖRDÜNCÜ KISIM

SİVİL HAVACILIKTA ULUSLARARASI KURULUŞ VE DÜZENLEMELERİN TÜRK SİVİL HAVACILIK FAALİYETLERİNE ETKİSİ

I. Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı – ICAO	90
A. ICAO'nun Görev ve Yetkileri.....	90
II. Avrupa Havacılık Emniyeti Ajansı – EASA	95
A. EASA'nın Görev ve Yetkileri.....	95
B. EASA – SHGM İlişkisi	99

C. AB Üyelik Müzakerelerinin Etkileri.....	104
III. Şikago Konvansiyonu'nun Sivil Havacılık Rejimine Etkisi.....	106
A. Şikago Konvansiyonu'nda Düzenlenen Temel Havacılık Rejimi.....	107
B. İkili Hava Ulaştırma Anlaşmalarının Kapsam ve Sonuçları.....	110
C. Şikago Konvansiyonu'nun Ekleri ve Hukuki Niteliği.....	115

İKİNCİ BÖLÜM

TİCARİ HAVA İŞLETMELERİNİN TABİ OLDUĞU HUKUKİ REJİM

BİRİNCİ KISIM

TİCARİ HAVA İŞLETMECİLİĞİNDE REGÜLASYON

I. Genel Olarak Regülasyon Kavramı ve Kapsamı.....	125
A. Regülasyon Kavram ve Tanımı.....	125
B. Sivil Havacılıkta Regülasyon.....	127
II. Ticari Hava İşletmeciliğinde Regülasyona Konu Hususlar	130
A. Emniyet ve Güvenlik	131
1. Kavramsal Olarak Emniyet ve Güvenlik	131
1.1. Emniyet Kavramı	131
1.2. Güvenlik Kavramı.....	132
2. Sivil Havacılıkta Emniyet ve Güvenliğe İlişkin Düzenlemeler	133
2.1. 2920 Sayılı Kanunda Emniyet ve Güvenlik.....	133
2.2. 5431 Sayılı Kanunda Emniyet ve Güvenlik	135
2.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Emniyet ve Güvenliğe İlişkin Suçlar	136
2.4. Emniyet ve Güvenliğe İlişkin Yönetmelikler	137

3. Emniyet ve Güvenliğe İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi.....	140
B. Ekonomik Müdahale	143
1. Hava Taşıma Faaliyetine Giriş Bakımından Müdahale.....	146
1.1. Türk Ticari Hava İşletmelerine İlişkin Rejim.....	146
1.1.1. İzin	148
a. İzin Koşulları	148
i. Kamu Düzeni Koşulu	149
ii. Milli Güvenlik Koşulu	152
iii. Belirli Suçlardan Mahkum Olmama Koşulu.....	156
b. İzin Başvurusunun Değerlendirilmesi	159
1.1.2. İşletme Ruhsatı	161
a. İşletme Ruhsatı Başvurusu ve Değerlendirilmesi	161
b. İşletme Ruhsatının Bedele Bağlanması.....	163
1.1.3. İşletme Ruhsatı Sahibinin Yükümlülükleri	166
a. Uçuş ve Ücret Tarifesine İlişkin Yükümlülük.....	166
b. Posta Taşıma Yükümlülüğü	168
c. Yasal Düzenlemeleri Takip Etme ve Denetime Yardım Yükümlülüğü	170
d. Yolcu Haklarına İlişkin Yükümlülük.....	170
1.1.4. Denetim	173
a. Teknik Denetim	174
i. Bağımsız Denetim Kuruluşlarına İlişkin Hukuki Esaslar	175
ii. Sivil Havacılıkta Yetkili Denetim Kuruluşlarına İlişkin Hukuki Esaslar	179
iii. İşletme Ruhsatı Sahibinin Denetimi	185
b. Mali Denetim.....	187
i. Mali Denetimin Kapsam ve İçeriği	188
ii. Mali Denetimin Sonuçları	190
1.1.5. İdari Yaptırımlar.....	192
a. İdari Yaptırımların Tabi Olduğu Hukuki Rejim.....	192

b. Sivil Havacılık Mevzuatında Düzenlenen İdari Yaptırımlar	194
i. İdari Para Cezaları	196
ii. Ruhsatın Askıya Alınması ve Geçici Olarak Geri Alınması.....	200
iii. Ruhsat İptali.....	202
(a) Ruhsat Şartlarına Aykırılık.....	203
(b) Ruhsat Yükümlülüklerine Aykırılık..	204
(c) Operasyonel Durumlar.....	205
iv. Ruhsat İptalinin Sonuçları.....	206
1.2. Yabancıların Türkiye'deki Ticari Hava İşletmeciliği Faaliyetlerinin Hukuki Rejimi	207
1.2.1. Yabancı Ticari Hava İşletmelerinin Faaliyetlerinin Sınırlaması Olarak Kabotaj Uygulaması.....	207
a. Kabotaj Kavramı ve Türk Kabotaj Uygulaması.....	208
b. ABD Kabotaj Uygulaması	210
c. Kabotaj Uygulamalarının Değerlendirilmesi	211
1.2.2. Yabancıların Ticari Hava İşletmesi Kurması ve Faaliyette Bulunması	216
a. Türkiye Uygulaması.....	216
b. ABD Uygulaması.....	218
c. Avrupa Birliği Uygulaması	221
2. Ücret Tarifesine Müdahale	223
2.1. 2001 Yılı Öncesi Dönem.....	224
2.2. 2001 Yılı Regülasyon Değişikliği.....	225
2.2.1. 2001 Yılı Regülasyon Değişiklik Gerekçesi.....	226
2.2.2. Ücret Tarifesinin Belirlenmesine İlişkin Koşullar.....	228
2.3. 2011 Yılı Değişikliği ve Güncel Regülasyon Düzeni...	230
3. Rekabete İlişkin Müdahale	235
3.1. İkili Hava Ulaştırma Anlaşmalarının Rekabete Etkisi	236
3.2. Sektöre Giriş Şartları ve Sektörün İşleyişi Bakımında Rekabet	238

3.3. Slot ve Rekabet Arasındaki İlişki	240
3.3.1. Slot Kavram ve Tanımı	240
3.3.2. Slotla İlişkin Yasal Düzenlemeler.....	241
a. 1992 – 2005 Dönemi.....	242
b. 2005 – 2011 Dönemi.....	242
c. 2011 Sonrası Mevcut Dönem	244
3.3.3. DHMİ Slot Uygulama Talimatı ve Slot Uygulamalarının Hukuki Rejimi	246
a. Slot Uygulamasına İlişkin Temel İlkeler.....	247
b. Slot Uygulamasında Görev Yapacak Birimler	247
c. Genel Olarak Slot Uygulama Esasları.....	250
i. Slot Uygulaması Yapılacak Havaalanı.....	250
ii. Slot Taleplerinin Değerlendirilmesi.....	251
iii. Slot Tahsisi ve Slot Havuzu	253
iv. Slot Hareketliliği.....	255
3.3.4. Slot Uygulamalarının Rekabet Açısından Değerlendirilmesi.....	257
3.4. Rekabet Kurulunun Hava Taşıma Faaliyetine İlişkin Kararları	260
3.4.1. Northwest - Delta Kararı.....	262
3.4.2. Türk – İsrail – Ürdün – Mısır Havayolları Kararı.....	266
3.4.3. Türk – Suudi Arabistan Havayolları Kararı.....	268
3.5. Rekabet Hukuku Boyutuyla SHGM – Ticari Hava İşletmeleri Arasındaki İlişki	271

İKİNCİ KISIM

TİCARİ HAVA İŞLETMECİLİĞİNDE DEREGÜLASYON

I. Genel Olarak Deregülasyon Kavram ve Tanımı.....	275
II. Ticari Hava İşletmeciliğinde Deregülasyon Uygulamaları	277
A. Türkiye ve ABD’de Deregülasyon Uygulamaları.....	277

B. Deregölasyon Uygulamalarının Sonuçları.....	281
C. Regölasyon ve Deregölasyon Arasında Dengeye İlişkin Değerlendirme	285

ÜÇÜNCÜ KISIM

TİCARİ HAVA İŞLETMECİLİĞİNDE ÖZENDİRME VE DESTEKLEME FAALİYETLERİ

I. Özendirme ve Destekleme Faaliyetinin Hukuki Niteliği.....	292
II. Hava Taşıma Faaliyetine İlişkin Özendirme ve Destekleme Faaliyetleri	293

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE TİCARİ HAVA İŞLETMELERİNİN HUKUKİ REJİMİNE YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ

I. Hukuki Düzenlemelere İlişkin Genel Esaslar	301
II. Sivil Havacılıkta İdari Teşkilat Yapısı.....	304
A. ABD’de Sivil Havacılıkta İdari Teşkilatlanma.....	304
1. Sivil Havacılık Teşkilat Yapılanmasının Tarihsel Gelişimi	304
2. Sivil Havacılık Teşkilat Yapılanmasında Mevcut Durum....	308
B. MCASA Düzenlemesi	309
C. Türk Sivil Havacılık Teşkilat Yapılanmasına İlişkin Model Önerisi.....	312
1. Kaza Araştırma Kuruluna İlişkin Değerlendirme.....	313
2. SHGM Teşkilat Yapılanmasına İlişkin Öneri	316
III. Sivil Havacılıkta İdarenin İşleyişi, Görev ve Yetkileri.....	320
A. FAA’nin İşleyişi, Görev ve Yetkileri	320
B. MCASA Düzenlemesi	321
C. SHGM İşleyişi, Görev ve Yetkilerine İlişkin Model Önerisi	324

1. SHGM'nin İdari Yönden Bağımsızlığı.....	324
2. Türk Hava Aracı Sicili	328
IV. Sivil Havacılıkta Regülasyona Konu Hususlar	330
A. MCASA Düzenlemesi.....	331
1. MCASA Emniyet Regülasyon Düzenlemesi	331
2. MCASA Ekonomik Regülasyon Düzenlemesi.....	332
B. Havacılık İşletmelerinin Regülasyonuna İlişkin Değerlendirme	333
SONUÇ	335
KAYNAKÇA	339